

NORGES HØYESTERETT

D O M

avsagt 27. januar 2025 av Høyesterett i avdeling med

dommer Wilhelm Matheson
dommer Erik Thyness
dommer Are Stenvik
dommer Eyvin Sivertsen
dommer Christian Lund

HR-2025-142-A, (sak nr. 24-162914STR-HRET)
Anke over Agder lagmannsretts dom 24. september 2024

A

(advokat Øystein Ola Storrvik)

mot

Påtalemyndigheten

(konstituert statsadvokat Henrik Rådal)

S T E M M E G I V N I N G

(1) Dommer **Stenvik:**

Sakens spørsmål og bakgrunn

(2) Saken gjelder straffutmåling for seksuallovbrudd begått av en far overfor hans datter over en periode på om lag tre og et halvt år fra datteren var åtte år.

(3) A ble 8. februar 2024 tiltalt for grov voldtekt av barn under 14 år, jf. straffeloven § 301, jf. § 300, jf. § 299 – tiltalens post I – og seksuell omgang med slektning i rett nedstigende linje, jf. straffeloven § 312 – tiltalens post II.

(4) Grunnlaget for tiltalens post I er beskrevet slik:

«I tidsrommet 2018 til og med mandag 29. mai 2023, på bopel i ---vegen 0 og ---vegen 0 i X, førte han ved en anledning sin penis inn i vaginaen til B, født 00.00.2011, og ved en anledning førte han sin penis inn i hennes analåpning.

Ved gjentatte anledninger, førte han sin penis inn mot hennes nakne kjønnsorgan samtidig som han gjorde samleiebevegelser, og førte sin erigerte penis frem og tilbake mellom hennes nakne bryster, og masturberte henne ved at han førte hånden og/eller fingrene med bevegelser på hennes nakne kjønnsorgan og masturberte henne ved å kysse hennes nakne kjønnsorgan i flere minutter.»

(5) Tiltalens post II bygger på den samme gjerningsbeskrivelsen.

(6) Ved Agder tingretts dom 24. mai 2024 ble A dømt i samsvar med tiltalen til en straff av fengsel i 7 år og 9 måneder. Etter domfeltes anke over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet opprettholdt Agder lagmannsrett 24. september 2024 domfellelsen og satte straffen til fengsel i 8 år og 3 måneder. I tillegg ble A ilagt kontaktforbud og dømt til å betale oppreisning. Domsslutningen lyder slik:

«1. A, født 00.00.1985, dømmes for overtredelse av straffeloven § 301 første ledd jf. annet ledd bokstav c og d jf. § 300 bokstav a jf. § 299 bokstav a, sammenholdt med det forhold som er endelig avgjort ved Agder tingretts dom 24. mai 2024, til fengsel i 8 – åtte – år og 3 – tre – måneder, jf. straffeloven § 79 bokstav a.

Varetekt kommer til fradrag med 489 – firehundreogåttini – dager, jf. straffeloven § 83.

2. A, født 00.00.1985, ilegges kontaktforbud, jf. straffeloven § 57, overfor B, født 00.00.2011, og forbys å forfølge, besøke eller på noe annet vis kontakte henne personlig eller gjennom tredjemann, for en periode på 5 – fem – år fra dommen er rettskraftig.

3. A, født 00.00.1985, dømmes til å betale oppreisningserstatning til B med

400 000 – firehundretusen – kroner innen 14 – fjorten – dager fra dommens forkynnelse, jf. skadeserstatningsloven § 3-5 jf. § 3-3.»

- (7) Lagmannsrettens domsslutning nevner ikke overtredelsen av straffeloven § 312, men dommen må anses å omfatte denne, slik partene har lagt til grunn.
- (8) A har anket til Høyesterett over straffutmålingen.
- (9) Verken A eller fornærmede har begjært ny behandling av det sivile kravet.

Mitt syn på saken

Nærmere om de faktiske forhold

- (10) Overgrepene startet da datteren fylte åtte år, og pågikk frem til hun var omtrent elleve og et halvt. Ved to tilfeller har A hatt samleie med datteren. For øvrig er det snakk om innføring av penis mellom fornærmedes lår og mot hennes kjønnsorgan, samt forskjellige former for kyssing og berøring av bryster og kjønnsorgan. Om disse overgrepene skriver lagmannsretten blant annet:

«Overgrepene er gjennomgående samleielignende, og har fungert som samleiesurrogater for tiltalte, ved at han har gjort samleiebevegelser mellom fornærmedes lår og inntil hennes kjønnsorgan frem til sædavgang.»

- (11) Lagmannsretten har funnet at det er snakk om minst 175 overgrep begått over en periode på om lag tre og et halvt år.
- (12) Datterens opplevelse av overgrepene beskrives i dommen slik:

«Fornærmede er et barn som i over tre år har måttet leve i konstant frykt for nye alvorlige krenkelser. En frykt som i dette tilfellet må ha vært så sterk at den har hatt karakter av visshet for fornærmede om jevnlig å bli voldtatt av sin far. Fortvilelsen hos fornærmede kommer til syne ved at hun har bedt ham om å slutte. Han skal da ha lovet henne å slutte, men fortsatte likevel å forgripe seg på henne jevnlig. Fornærmede har forklart at hun ble redd når tiltalte kom inn på rommet hennes og låste døren bak seg. Hun har forklart at *‘Da blir jeg veldig redd fordi jeg vet at han skal gjøre noe med meg’*. På spørsmål om hva hun ble redd skulle skje svarte fornærmede *‘alt mulig man gjør i sex’*. I regimet fornærmede har levd under inngår også at tiltalte har formant henne om at hun ikke må si noe til andre om det han utsetter henne for, og at dersom hun forteller det til sin mor kommer moren ikke til å tro på henne.»

- (13) A innrømmet allerede i første politiavhør å ha forgrepet seg mot datteren, men ikke at han hadde gjennomført samleie med henne. Denne forklaringen har han senere i hovedsak fastholdt, og han har erkjent straffeskyld.

Straffutmåling ved seksuallovbrudd mot barn i familierelasjoner

- (14) Straffeloven § 299 definerer seksuell omgang med barn under 14 år som voldtekt. Straffen er fengsel inntil 10 år. Grov voldtekt til samleie med barn under 14 år straffes etter § 300 og § 301, jf. § 299, med fengsel fra 3 til 21 år. Seksuell omgang med slektning i rett

nedstigende linje straffes med fengsel inntil 6 år, jf. § 312. Det skal fastsettes en samlet straff for lovbruddene, jf. straffeloven § 79 bokstav a.

- (15) Normalstraffen for voldtekt til samleie med barn under 14 år er fengsel i 4 år, jf. Ot.prp. nr. 22 (2008–2009) punkt 7.11.3.4 på side 249, Prop. 97 L (2009–2010) punkt 5.4.2.3 på side 26 og HR-2017-1282-A avsnitt 39. Hvis det foreligger skjerpende omstendigheter, skal straffen settes høyere enn dette.
- (16) For seksuell omgang uten samleie som bare rammes av straffeloven § 299, er det ikke angitt noen normalstraff. Det er imidlertid forutsatt at det ikke skal være noe markert skille i straffenivå fra saker som også omfattes av § 300, jf. Ot.prp. nr. 22 (2008–2009) punkt 7.11.3.4 på side 250 og Prop. 97 L (2009–2010) punkt 5.4.2.3 på side 26. For ett tilfelle av innføring av finger i skjeden til et barn under 14 år er det i tidligere saker tatt utgangspunkt i en straff av fengsel i 3 år og 3 måneder, jf. HR-2019-2385-A avsnitt 17 og HR-2024-1901-A avsnitt 21.
- (17) Bestemmelsen i straffeloven § 79 bokstav a innebærer at man skal ta utgangspunkt i det strengeste straffebudet og gi et samlet tillegg for de øvrige lovbruddene. Ved flere gjentakelser flater tillegget gradvis ut etter hvert som antallet stiger, jf. HR 2024-1901-A avsnitt 16 og 21.
- (18) Høyesterett har flere ganger tidligere behandlet saker hvor en nær omsorgsperson ved misbruk av fortrolighet og tillit jevnlig har forgrepet seg mot barn over en lengre tidsperiode. Flere av avgjørelsene gjelder handlinger begått forut for senere skjerpinger av straffenivået for seksuallovbrudd mot barn. Minstestrafen for seksuell omgang til samleie med barn under 14 år ble økt fra 1 til 2 års fengsel ved lov 11. august 2000 nr. 76, for deretter å bli skjerpet ytterligere til 3 års fengsel ved lov 25. juni 2010 nr. 46. Ved lovendringene ble det samtidig gitt retningslinjer om skjerpet straff innenfor strafferammen.
- (19) I HR-2016-1454-A vurderte førstvoterende hvilken straff som skulle utmåles for overgrep som har likhetspunkter med saken her. Alle handlingene var begått forut for den seneste straffskjerpelsen i 2010, men straffen skulle i henhold til Rt-2015-434 avsnitt 17 utmåles «på grunnlag av en generelt gradvis strengere utvikling i rettspraksis», likevel slik at «man tenker seg lovgivers klare straffskjerpelser i tiden etter den straffbare handling borte». Førstvoterende tok i avsnitt 33, med tilslutning fra en samlet rett, utgangspunkt i en straff av fengsel i 7 år og 6 måneder. Han presiserte samtidig at han «med dette ikke har gitt uttrykk for hva det reelle straffenivået vil være i dag for en tilsvarende forbrytelse begått etter lovendringen i 2010». Det er etter dette på det rene at dersom handlingene som ble pådømt i 2016, hadde vært begått etter lovendringen i 2010, ville straffen blitt strengere.
- (20) I HR-2024-1901-A behandlet Høyesterett overgrep begått etter den seneste lovendringen. Saken gjaldt en fars overgrep mot to døtre. Overgrepene mot den eldste datteren, som ble ansett å være de mest alvorlige, startet da hun var 6–7 år gammel og pågikk frem til noe etter at hun fylte 16 år. Domfelte hadde masturbert datterens kjønnsorgan og plassert sin penis inntil dette, samt ført en finger inn i hennes skjede. Antallet overgrep var usikkert, men det ble lagt til grunn at det hadde vært «svært mange». Overgrepene frem til datteren fylte 14 år, ble straffet som overtredelser av straffeloven § 299, jf. § 301 – grov voldtekt av barn under 14 år – mens de senere overgrepene ble rammet av § 302 om seksuell omgang

med barn mellom 14 og 16 år. I tillegg var § 312 om incest anvendelig. Utgangspunktet for straffutmålingen ble satt til fengsel i overkant av 7 år.

Straffutmålingen i denne saken

- (21) Det skal utmåles straff for en sammenhengende overtredelse av straffeloven § 300 og § 301, jf. § 299. Det er begått 175 overgrep over en periode på om lag tre og et halvt år. Det alvorligste lovbruddet er voldtekt til samleie med den mindreårige, hvor normalstraffen som nevnt er fengsel i 4 år. Straffen skal i tillegg omfatte én ytterligere overtredelse av § 300, jf. § 299, de mange overtredelsene av § 299 og bruddene på § 312. Sentrale momenter for straffutmålingen i denne typen saker er overgrepens alvorlighet og barnets alder, samt antallet og varigheten av overgrepene.
- (22) Saksforholdet i HR-2016-1454-A har, som allerede nevnt, likhetpunkter med foreliggende sak. I den saken pågikk overgrepene noe lenger, i om lag seks år. Forholdet i HR-2024-1901-A ble av førstvoterende karakterisert som mindre alvorlig enn i saken fra 2016, jf. avsnitt 24.
- (23) Når det skal utmåles straff i denne saken, må en på den ene siden ta hensyn til at nivået i dommen fra 2016 ikke fullt ut reflekterer straffskjerpelsen i 2010. På den andre siden er varigheten av overgrepene noe kortere i saken her. Samlet sett tilsier disse momentene at utgangspunktet for straffutmålingen settes noe høyere enn i 2016-saken. Etter mitt syn er det riktig å ta utgangspunkt i en straff av fengsel i 9 år, som er 1 år mindre enn lagmannsrettens utgangspunkt.
- (24) I formildende retning kommer tiltaltes tilståelse inn.
- (25) Straffeloven § 78 bokstav f sier at det «især» skal tas i betraktning om lovbrøtteren har avlagt en «uforbeholden tilståelse». I Ot.prp. nr. 90 (2003–2004) om ny straffelov, spesialmerknadene til lovforslagets § 77 på side 468, omtaler departementet en undersøkelse som viser at reduksjonen i praksis hadde ligget på 15–30 prosent, og gir uttrykk for at dette fortsatt vil være et «et rimelig normalnivå» for uforbeholdne tilståelser.
- (26) Begrunnelsen for å legge så vidt stor vekt på tilståelser er dels knyttet til prosessøkonomi – det gjør etterforskningen og iretteføringen mindre ressurskrevende – og dels til verdien av at gjerningspersonen på den måten tar ansvar for sin forbrytelse. Disse hensynene har særlig vekt i saker om seksuelle overgrep, fordi fornærmede da slipper frykten for ikke å bli trodd. I Rt-2013-853 avsnitt 18 sies det at man ved seksuallovbrudd generelt har vært «noe mer raus med tilståelsesfradrag enn ellers», og at det har vært gitt opp mot en tredjedel i fradrag. I HR-2018-884-A, hvor tilståelsen var forbeholden, ble straffen redusert med 25 prosent, jf. avsnitt 43 og 45. I HR-2019-721-A, hvor tiltalte hadde erkjent 48 av 49 overgrep begått ved bruk av internett, ble fradraget bare på om lag 10 prosent, men det må ses i lys av at erkjennelsen i hovedsak skjedde på bakgrunn av det bevismaterialet tiltalte ble forelagt.
- (27) I foreliggende sak har tilståelsen hatt stor betydning for etterforskningen og iretteføringen, og den dekker i store trekk det tiltalte er dømt for. Han har imidlertid benektet de to mest alvorlige forholdene, og det er også på enkelte andre punkter uoverensstemmelse mellom tiltaltes forklaring og lagmannsrettens bevisresultat. Tilståelsen ble gitt uten at tiltalte var

foreholdt avgjørende tekniske bevis. Ut fra de faktorene jeg nettopp har pekt på, settes fradraget til om lag 20 prosent, hvilket gir en straff av fengsel i 7 år og 2 måneder.

- (28) A har sittet i varetekt under behandlingen av anken, og varetektsfradraget beregnes derfor frem til dagen for domsavsigelsen, jf. straffeloven § 83.
- (29) Jeg stemmer for denne

D O M :

I lagmannsrettens dom, slutningens punkt 1, gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 7 – sju – år og 2 – to – måneder. Varetektsfradraget settes til 614 – sekshundreogfjorten – dager.

(30)	Dommer Lund:	Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
(31)	Dommer Sivertsen:	Likeså.
(32)	Dommer Thyness:	Likeså.
(33)	Dommer Matheson:	Likeså.
- (34) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

I lagmannsrettens dom, slutningens punkt 1, gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 7 – sju – år og 2 – to – måneder. Varetektsfradraget settes til 614 – sekshundreogfjorten – dager.